

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Dekan: Dr. h. c. prof. Ing. Peter Bielik, PhD.

**Možnosti predaja vybranej agrokomodity
Bakalárska práca**

Katedra ekonomiky

Vedúci katedry: prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Vedúci práce: Ing. Roman Serenčేశ, PhD.

Lucia Galgóciová

Nitra 2008

Die Zusammenfassung

In der Bachelorarbeit werden die Möglichkeiten des Verkaufes der ausgesuchten Agrocommodity – Mais analysiert. In den entwickelten Ländern wird der Mais überwiegend als Futtermittel für das Vieh, entweder in der Form des Kornes oder der Silage gelegt, oder als ein Produkt für die weiterverarbeitende Industrie hergestellt. Der primäre Gebrauch des Maises als Lebensmittel ist am Rande, trotzdem wächst die Bedeutung des Süßensaisses als eine Quelle der Gemüse.

Die Produktion des Maises beeinflussen viele Faktoren, wie zum Beispiel die Trockenheit, die sich an der niedrigeren Produktion der Getreide, vor allem des Maises, untergeschrieben hat. Der ökonomische Wachstum in den weniger entwickelten Ländern verursacht, die Erhöhung der Nachfrage an Lebensmitteln und die erhöhte Nachfrage, die nicht mit dem Angebot bedeckt ist, wird sich später in den Preisen zeigen.

Der interventionelle Zugang dient als Rettungsnetz für die Getreidebauer. Der Staat sichert dann die Aufnahme der Produktion aus den interventionellen Getreidespeichern in den anderen Ländern der Europäischen Union, oder in den Ländern der Dritten Welt. Aus den interventionellen Getreidelagern hat sich am Ende des Jahres 2007 fast der ganze Bedarf der Getreide und des Maises verkauft. In Anbetracht des niedrigeren Bedarfs wird nicht erwartet, dass nach der Ernte 2008, die Getreidepreise markant unten gehen.

Die Schlagwörter:

- der interventionelle Bezug
- die Produktion
- der Mais
- die Agrocommodity
- die Commoditybörse
- die Landwirtschaft
- die Ernte
- die Lebensmittelhilfe
- die Absatzorganisationen
- der Weltmarkt

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra .....

.....

podpis autora BP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi Ing. Romanovi Serenčěšovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra .....

.....
podpis autora BP

Použité označenie:

EÚ	Európska únia
mil.t	milión ton
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
Sk.t ⁻¹	slovenských korún za tonu
t.ha ⁻¹	ton z hektára
tis. ha	tisíc hektárov
tis. t	tisíc ton
VÚEPP	Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
ATIS	Agrárne trhové informácie Slovenska
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
SR	Slovenská republika
EK	Európska komisia

Obsah

Úvod.....	8
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	9
2 Cieľ práce	24
3 Metodika práce a materiál	25
3.1 Charakteristika objektu skúmania.....	25
3.2 Pracovné postupy	25
3.3 Spôsob získania údajov a ich zdroje	25
3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov.....	25
4 Vlastná práca.....	27
4.1 Intervenčný nákup.....	27
4.1.1 Kto môže ponúknuť a za akých podmienok obilniny na intervenčný nákup?	27
4.1.2 Obdobie vykonávania intervenčného nákupu obilnín.....	28
4.1.3 Zábezpeka.....	29
4.1.4 Návrh zmluvy na dodávku kukurice do intervenčného nákupu.....	29
4.1.5 Akceptačný list.....	30
4.1.6 Plán dodávok	30
4.1.7 Fyzická dodávka tovaru do intervenčného skladu	31
4.1.8 Vyhlásenie o prevzatí tovaru.....	31
4.1.9 Zúčtovanie do intervenčného nákupu obilnín	32
4.1.10 Intervenčné skladovanie obilnín.....	33
4.2. Komoditná burza.....	33
4.2.1 Systém obchodovania na komoditnej burze.....	34
4.3 Potravinársky priemysel.....	34
4.4 Ostatní odberatelia	35
4.5 Výrobcovia kŕmnych zmesí	35
4.6 Odbytové organizácie	35
4.7 Svetový trh	36
4.8 Potravinová pomoc	37
5 Záver	39
6 Použitá literatúra	41
7 Prílohy.....	46

Úvod

Z veľkého množstva komodít som si vybrala kukuricu. V rozvinutých krajinách sa kukurica pestuje prevažne ako krmivo pre dobytok či už vo forme zrna alebo siláže, taktiež ako surovina pre spracovateľský priemysel. Jej priama spotreba ako potraviny je okrajová, napriek tomu rastie význam sladkej kukurice ako zeleniny. V potravinárskom priemysle slúži kukurica ako zdroj oleja, škrobu, glukózy, fruktózoového sirupu a bioethanolu. Uvažuje sa aj o použití kukurice pre výrobu bio-degradovateľných plastov a proteínov pre medicínske účely.

V súčasnosti sa veľa diskutuje o pestovaní geneticky modifikovanej kukurice. Takto pestovaná plodina má veľa odporcov, ale aj zástancov, ktorými sú hlavne veľké biotechnické spoločnosti. Medzi najčastejšie námietky odporcov patrí možnosť vzniku alergických reakcií u spotrebiteľov a tiež nechcený negatívny efekt na nečlenené druhy hmyzu.

V priebehu niekoľkých rokov sa poľnohospodárstvo muselo zhostiť povinnosti produkovať potraviny i energetické materiály. Dynamika transformačného pohybu je na strane pestovateľov kukurice na biopalivá. Niektoré daňové a iné privilégiá majú byť časovo obmedzené, ale v súčasnosti je neraz výhodnejšie prejsť od potravín k etanolu. Nachádzame sa v situácii rastu dopytu po potravinách i biopalivách, avšak rozširovanie osevných plôch pôsobí na úkor životného prostredia, čo je i krátkodobu neúnostné. V súvislosti s týmto problémom sa dostáva do popredia pojem ekologické poľnohospodárstvo, ktoré predstavuje systém hospodárenia bez použitia syntetických pesticídov, čo zároveň prispieva k udržaniu vyváženej kultúrnej krajiny a vytvára podmienky pre prosperitu vidieka.

Pestovanie kukurice v našich podmienkach má dlhoročnú tradíciu. Medzi významné problémy možno zaradiť predaj kukurice. I keď naši farmári dosahujú stále lepšiu kvalitu a zvyšujú sa aj hektárové úrody, práve realizácia úrody je tou slabšou stránkou slovenského poľnohospodárstva.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

Bielik, P. (2001) konštatuje, že poľnohospodársko-potravinársky komplex je zložitý systém, v ktorom pôsobia vzájomne viaceré faktory na pracovné prostriedky, predmety a ľudské zdroje. Vertikálne väzby medzi výrobou, spracovaním a predajom vytvárajú špecifické zvláštnosti výrobného procesu potravín, a preto k nim treba pristupovať diferencovane.

Paška, I. (2004) tvrdí, že účastníkmi trhu s obilninami sú právnické alebo fyzické osoby – výrobcovia obilnín, nákupcovia, skladovatelia a ostatní, ktorí s obilninami a ich výrobkami obchodujú. Trhový poriadok pre obilniny určuje pravidlá, nástroje a mechanizmus usmerňovania trhových vzťahov pri:

- produkcii, nákupe a skladovaní obilnín domácimi producentmi,
- dovoze obilnín a ich výrobkov zo zahraničia,
- predaji, vývoze a iných formách realizácie obilnín a ich výrobkov.

Podolák, A. (2002) uvádza, že gradujúci deficitný vývoj agroobchodu SR je dopadom vonkajšieho a domáceho ekonomicko-obchodného prostredia, vplyvu teritoriálnej orientácie a komoditnej štruktúry a nepriamo i dôsledkom prebiehajúcich globalizačných integračno – obchodných tendencií. Realitu nízkej konkurenčnej výkonnosti agroobchodu SR ovplyvňuje neprimerane vysoká funkčná otvorenosť, nízka komparatívna výhodnosť a najmä neopodstatnený vysoká dovozná náročnosť.

Šimo, D. (2002) píše, že agrárny obchod v podmienkach Slovenskej republiky má isté špecifiká. Medzi významné možno zaradiť zvláštnosti agropotravinárskych komodít, ktoré plynú z biologického charakteru základných surovín, technických procesov ich spracovania a originalita potravinárskych komodít sa odvíja od KNOW-HOW. Zákazník vyhľadáva potravinárske komodity, ktoré naplňajú jeho úžitok najmä vo väzbe na kúpyschopnosť.

Kretter, A. (1998) hovorí, že predaj kukurice v súčasnom období predstavuje najkritickejšie miesto na celej vertikále výroby a použitia tejto komodity. Príčiny tohto stavu spočívajú v tom, že poľnohospodárske podniky pri rozhodovaní nedisponujú adekvátnymi marketingovými informáciami, aplikácia trhového poriadku neprispieva

k stabilizácii trhu kukurice. Na problémoch odbytu sa podieľajú aj zníženie objemu živočíšnej produkcie a strata zahraničných trhov.

Horská, E., Nagyová, E., Škadrová, K. (2000) konštatujú, že v súčasnom období, prejavujúcim sa silnými konkurenčnými tlakmi na domácom trhu, možno považovať presadenie sa slovenských výrobkov za úlohu veľmi náročnú a dlhodobú. Ak sa chcú slovenskí výrobcovia potravín stať konkurencieschopnými a uspieť na trhu, musia vyvinúť systematické marketingové aktivity zamerané na získanie domáceho spotrebiteľa a ponúknuť mu výrobky, ktoré ho dokážu upútať a uspokojiť.

Ižáková, V. (1999) tvrdí, že zahraničný obchod s poľnohospodárskymi komoditami by mal prispieť k znižovaniu prebytkov vo výrobe a napomáhať resp. stimulovať zvyšovanie výroby, a to prostredníctvom umiestnenia poľnohospodárskych a potravinárskych komodít na ostatných trhoch. Tým sa súčasne ovplyvňujú štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve a umožňuje účinitejšie využitie prírodno-klimatických podmienok výroby a domáceho pôdneho potenciálu. Dovoz by mal splniť celkovú ponuku potravín a pôsobiť konkurenčne na domácich výrobcov potravín tak, aby znižovali ceny a teda aj náklady svojich výrobcov. Slovensko predstavuje malý trhový priestor a bez odbytu a výmeny na vonkajších trhoch nie je možné ďalej rozvíjať výrobu. Zahraničný obchod z tohoto pohľadu možno považovať za kľúčový faktor oživenia a reštrukturalizácie poľnohospodárskej a nadväzujúcej potravinárskej výroby.

Sereččš, R. (2000) uvádza, že fungovanie agrárneho trhu je z jednej strany určované zvláštnosťami dopytu obyvateľstva po potravinách, z druhej strany zvláštnosťami ponuky poľnohospodárskych surovín. Základnou zvláštnosťou dopytu po potravinách je nízka cenová a dôchodková pružnosť dopytu v dlhom období. Cenová nepružnosť dopytu potravín má charakter relatívne stabilného dopytu vzhľadom k zmenám cien. Dôchodková nepružnosť dopytu však znamená, že posuny funkcie dopytu vplyvom rastu dôchodkov obyvateľstva sú relatívne nízke. Určujúcim faktorom spotreby potravín a ich celkového dopytu sa stáva rast počtu obyvateľstva pri splnenej podmienke saturovaného obyvateľstva a delby práce. Ponuka poľnohospodárskych produktov a jej zvláštnosťami sú vyvolané biologickým charakterom výroby, diferencovanými vzťahmi medzi pôdom, prácou, kapitálom a monopolným chovaním dodávateľských a odberateľských odvetví.

Šimo, D. (1998) tvrdí, že cena v podstate vyjadruje úžitkovú hodnotu a kúpnu silu zákazníka. Cena je jediným faktorom v marketingovom mixe, ktorý nahrádza výrobcovi náklady na produkt, preto jej úroveň je rozhodujúca pre predajcu. Cenu výrazne ovplyvňuje dopyt a ponuka na trhu. Vybudovanie rentabilnej pozície na trhu okrem iného predpokladá zaoberať sa cenovou pozíciou a výkonovou prednosťou. Cenová pozícia sa charakterizuje ako schopnosť predať porovnateľný výkon za nižšiu cenu ako konkurencia, ale so ziskom. Výkonová prednosť je schopnosť z pohľadu zákazníka hľadať lepšie výkony medzi konkurenciou.

Podľa **Podoláka, A.** (1998) agroobchod kukurice sa odvíja od jej produkčnej disponibility, dosahovanej produktivity, priemyselného spracovania a tendencií živočíšnej výroby, najmä produkcie a obchodu mäsa.

Zoborský, I. (2002) konštatuje, že predmetom agroekonomiky sú zákonitosti ekonomického rozvoja agrárneho sektora. Táto disciplína pomáha pochopiť logiku reálnych javov a procesov prebiehajúcich v ekonomickej sfére poľnohospodárskeho rezortu a jeho súčastí. Umožňuje najúčinnjšie dosiahnutie ekonomických cieľov v zhode so záujmami spoločnosti.

Solíková, H. (1999) hovorí, že nástroje organizácií trhu (komoditných režimov) vybraných komodít sú:

- Cenová politika,
  - Inštitucionálne ceny (smerná cena, prahová cena, intervenčná cena),
  - Trhová cena.
- Intervencie,
- Exportné dotácie,
- Clá a ostatné platby,
- Kvóty na množstvo,
- Priame platby (nepriama regulácia množstva),
- Ostatné výpomoci.

Udržiavanie trhových cien, na úrovni zabezpečujúcej primerané príjmy poľnohospodárov, sa realizuje prostredníctvom mechanizmu dosahovania týchto cien (to znamená mechanizmu podpory trhovej ceny), ktorý je založený na troch skupinách opatrení:

- na vonkajšej ochrane trhu (systém dovozných ciel),

- na trhovej intervencii,
- na podpore vývozu (exportných dotáciách).

Pre trhovú intervenciu je rozhodujúci systém tzv. inštitucionálnych cien, ktoré predstavujú želanú úroveň cenovej úhrady pre poľnohospodárov. Pôsobia ako spúšťajúci mechanizmus pre trhovú intervenciu, prípadne ako cena, za ktorú sa uskutočňujú intervenčné nákupy.

Červeň, B. (2002) konštatuje, že úspešná integrácia slovenského agropotravinárskeho sektora do európskych hospodárskych štruktúr úzko súvisí s úrovňou jeho súčasnej a budúcej konkurencieschopnosti na európskych trhoch, produkciou kvalitných tovarov a služieb. Tento proces bude sťažený vzhľadom na prebytok potravín na trhu únie a recesiou slovenského poľnohospodárstva. Princíp komparatívnych výhod je jedným z najdôležitejších aspektov vzhľadom na pomerne ľahkú dostupnosť údajov, identifikáciu konkrétnych potenciálnych komparatívnych výhod a dôležitosti z hľadiska redukcie národných vládnych zásahov do medzinárodného obchodu.

Gozora, V. (2002) uvádza, že dosiahnutie úspechu podnikateľských subjektov je determinované efektívnymi rozhodnutiami podnikových manažmentov. Sú to rozhodnutia, ktoré určujú ďalšiu existenciu podniku, ovplyvňujú reprodukčné procesy a zvyšujú produktivitu práce. Sú to však aj rozhodnutia, ktoré svojím účinkom skôr brzdia rozvojové procesy, znižujú životnosť podniku a zhoršujú podnikom ekonomiku.

Podľa **Hudáka, J.** (2002) globalizácia svetovej ekonomiky zasahuje do existencie všetkých kontinentov a krajín vrátane transformujúcich sa krajín do strednej Európy. Ich úsilie smeruje k začleneniu do Európskych trhových štruktúr, osvojeniu si platnej legislatívy a prispôbeniu sa podmienkam integrovanej Európy.

Medzi rozhodujúce problémy agrosektora Slovenska patrí pokles konkurencieschopnosti odvetvia prejavujúceho sa v znižovaní agropotravinárskych komodít na domácom trhu a ich značnom poklese na vývoze. Agrárni výrobcovia, ale aj výrobcovia potravín, si musia uvedomiť, že iba konkurenčná schopnosť rozhodne o ich podiele na domácom i zahraničnom trhu.

Ďalej hovorí, že doterajší vývoj nie je pre naše podnikateľské subjekty v agropotravinárstve príliš priaznivý. Liberalizácia svetového obchodu vedie k znižovaniu ochrany domácich výrobcov, čo sa už dnes u nás prejavuje v rastúcej ponuke dovážaných poľnohospodárskych surovín a potravín.

Masár, I. (2005) píše, že Slovenská republika po vstupe do Európskej únie organizuje trh s obilninami v súlade so Spoločnou poľnohospodárskou politikou Európskej únie. Spoločnú organizáciu trhu s obilninami je možné rozdeliť na organizáciu vnútorného trhu krajín EÚ a organizáciu trhu voči tretím krajinám. Hlavným nástrojom regulácie vnútorného trhu krajín EÚ je intervenčný nákup obilnín s vopred stanovenou intervenčnou cenou, ktorá je rovnaká v celej Európskej únii. Pre hospodársky rok 2005/2006 platí intervenčná nákupná cena obilnín vo výške 101,31 EUR/tonu pre tovar v štandardnej kvalite pred vyložením, pričom sa ku nej počas roka vyplácajú mesačné príplatky ako náhrada za skladovanie a úrokov zo skladovacích poplatkov a zabezpečenie rovnomernosti dodávok počas hospodárskeho roka.

Pravidlá intervenčného nákupu obilnín sa podľa Masára riadia režimom, stanoveným Európskou Komisiou a platia pre všetky členské štáty Európskej únie. V zmysle č. 5 ods. 2 Nariadenia Rady (ES) č. 1784/2003 o spoločnej organizácii trhu s obilninami sa ponuky na intervenčný nákup prijímajú pre stanovenú skupinu členských štátov, vrátane Slovenska od 1. novembra 2004 do 31. mája 2005 a ich realizácia (dodávka) sa musí uskutočniť maximálne do 31. júla 2005. Intervenčný nákup obilnín sa v zmysle nariadení bez vyhlásenia vykonáva každý rok.

Sirotský, L. (2002) hovorí, že ŠFTR SR v poľnohospodárstve v roku 2001 reguloval trh s obilninami nasledujúcimi činnosťami:

1. Nákup krmného a potravinárskeho obilia z dovozu a potravinárskej pšenice zo zásob SŠHR SR.
2. Nákup krmného a potravinárskeho obilia z domácej produkcie (uzatváraním zmlúv na vysporiadanie starých záväzkov obchodných partnerov voči fondu a obchodnou verejnou súťažnou formou verejného nákupu s následným predajom Správe ŠHR SR).
3. Predaj krmného a potravinárskeho obilia zo zásob fondu (obchodnou verejnou súťažou formou verejného predaja za priamej účasti registrovaných obchodníkov a prostredníctvom internetu a predaj Správe ŠHR SR na základe vzájomných zmluvných vzťahov).
4. Poskytovanie finančných pôžičiek na tovar zabezpečený skladiskovými záložnými listami v schválených skladoch.
5. Subvenčné vývozy sladu.

Récky, R. (2002) konštatuje, že obilniny vo výrobnej štruktúre podnikateľského subjektu patria medzi najrozšírenejšie komodity. Majú široké hospodárske využitie ako potravinárske, kŕmne obilniny a využívajú a i v iných odvetviach. Prioritu tvorí potravinárske obilie. V štruktúre rastlinnej výroby obilninám pripadá podľa výrobných oblastí až 58 % z ornej pôdy. Najvyšší podiel pripadá v kukuričnej výrobnej oblasti a postupne sa ich podiel až po horskú výrobnú oblasť znižuje.

Boreková, B. (2006) uvádza, že medzi najvýznamnejšie zmeny v poľnohospodárstve, ktoré priniesol vstup Slovenska do EÚ a ktoré ovplyvnili, resp. ovplyvnia v budúcom období, štruktúru výroby a výkonnosť poľnohospodárstva patria:

- zmena v systéme podpôr subjektov v poľnohospodárstve
- regulácia vnútorného trhu s obilninami a regulácia obchodu s tretími krajinami
- uplatnenie princípov jednotného trhu s komoditami – Spoločná organizácia trhu

Kretter, A. (2006) charakterizuje cenu ako základnú kategóriu používanú v trhovom hospodárstve. Je ohodnotením produktu, priesečníkom ponuky a dopytu. Vychádza z nákladov na výrobu a predaj produktu, jej nominálne hodnoty slúžia k porovnávaní rôznych druhov výrobkov. Tvorba cien a rozsah ponúkanej produkcie je do značnej miery ovplyvňovaná konkurenčnou štruktúrou trhu. Cena sa dotýka celého reprodukčného procesu, celej oblasti výroby a odbytových vzťahov, ktoré vznikajú a realizujú sa pri výmene tovarov prostredníctvom kúpy a predaja na trhu. Trhová cena vyjadruje spoločenskú hodnotu výrobku v peniazoch. Tvorí sa pod vplyvom ponuky a dopytu ako výsledok konkurencie medzi producentmi a kupujúcimi. Cena pre výrobcu má rozhodujúci význam pre krytie vynaložených nákladov a tvorbu zisku. Cena poľnohospodárskych a potravinárskych produktov je v strede záujmu nielen výrobcov, spotrebiteľov, ale vzhľadom na strategické postavenie potravín aj riadiacich zložiek hospodárskej politiky štátu.

Podľa **Serenčéša, P.** (1998) kukurica na zrno patrí medzi komodity, u ktorej sa od roku 1990 zvyšujú plochy, hektárové úrody a objem produkcie. Domáca produkcia na zrno všeobecne vykrýva domácu spotrebu zásob a umožňuje aj čiastočný vývoz. Možnosti umiestniť kukuricu na zrno (ale i ďalších komodít) na zahraničných trhoch ovplyvňujú komparatívne výhody výrobcov. Na druhej strane pôsobia nedostatky ovplyvňujúce účasť na medzinárodnej del'be práce ako obmedzená výrobná kapacita, nedostatočná technická

vybavenosť, nerozvinutá infraštruktúra, nedostatočný kontakt so zahraničnými informáciami a nedostatočná technická úroveň a nízky stupeň koncentrácie a špecializácie potravinárskej výroby.

Ďalej uvádza, že významnú úlohu však môže zohrať kukurica na zrno a siláž ako krmivo pre hospodárske zvieratá na vnútornom trhu pri zvyšovaní intenzity a efektívnosti agrosektora. Úroveň ekonomiky výroby a predaja kukurice podmieňujú a bezprostredne ovplyvňujú faktory ako platobná neschopnosť, zadĺženosť, drahé a nedostupné peniaze finančného trhu, nízka kúpyschopnosť obyvateľstva a kvalita väzieb medzi pestovateľmi, spracovateľmi a obchodom.

Čepilek, B. (2006) usudzuje, že dňom vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa rapidne zmenili podmienky obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami. Zahraničným obchodom sa stal len obchod mimo spoločného územia EÚ a výrazne sa zmenila štruktúra slovenského obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami. Od vstupu do EÚ má Slovenská republika možnosť využívať celý rad koncesíí, poskytovaných tretími krajinami na základe asociačných a iných typov dohôd o zónach voľného obchodu. Väčšina preferenčných dohôd sa neustále vyvíja. Vo väčšine prípadov boli upravené a zohľadňujú aj predchádzajúce obchodné toky a predchádzajúce preferencie nových členských štátov. Na zmenách vo vývoji výrobnej skladby v obchode s tretími krajinami sa pri vývozech podieľa predovšetkým zmena v štruktúre poskytovaných vývozných náhrad.

Často spájaným pojmom v súvislosti s možnosťami predaja agrokomodít je aj konkurencieschopnosť. **Rajčániová, M.** (2006) vysvetľuje, že konkurencieschopnosť je často používaným slovom, pod ktorým, pokiaľ nie je presne definovaná, si môže každý predstaviť niečo iné. Napriek tomu, že stále viac autorov sa venuje analýze konkurencieschopnosti, dosiaľ neexistuje v odbornej literatúre jednotná definícia. Je to dané tým, že na konkurencieschopnosť možno nazerať z viacerých pohľadov. Možno ju analyzovať na úrovni produktu, firmy, odvetvia aj ako celej krajiny.

Zoborský, I. M. (2006) konštatuje, že ceny sú základným nástrojom uhrádzajúcim ekonomicky oprávnené náklady výrobcovi. Cena je peňažná suma dohodnutá pri nákupe a predaji tovaru. Súčasťou ceny tovaru vymedzeného dohodnutými podmienkami môžu byť

úplne alebo z časti náklady na obstaranie, obeh tovaru a zisk. Teória a prax pozná niekoľko metodických prístupov k stanoveniu cien, ktoré možno rozdeliť:

- stanovenie cien orientované na náklady,
- stanovenie cien orientované na konkurenciu (ponuku),
- stanovenie cien orientované na odberateľa (dopyt).

Za základ stanovenia cien sa považujú náklady, ceny konkurentov a jedinečnosť produkcie.

Malejčík, A. (2000) charakterizuje distribučný kanál ako odbytovú cestu a predstavuje súbor organizácií, ktoré majú za úlohu zabezpečiť disponibilitu tovarov a služieb pre spotrebiteľa. Celková dĺžka odbytovej cesty je tvorená určitým počtom odbytových stupňov, teda počtom sprostredkovateľov, ktorí vstupujú do kanála a zabezpečujú presun tovaru od výrobcu k spotrebiteľovi. Výrobca môže predávať tovar spotrebiteľovi priamo, to znamená bez ďalších medzičlánkov, resp. môžu vznikáť rôzne dlhé distribučné kanály, do ktorých vstupujú maloobchodníci, veľkoobchodníci i ďalší sprostredkovatelia.

Vicen, M. (2000) hovorí, že krajiny EÚ sa dohodli na novej poľnohospodárskej politike, ktorá sa uplatňuje od roku 2000. Cieľom novej poľnohospodárskej politiky je približovanie cien poľnohospodárskych produktov Únie svetovým cenám. To znamená postupné znižovanie cien v krajinách EÚ. Pokles cien sa bude čiastočne kompenzovať zvyšovaním priamej pomoci vo forme príplatkov výrobcom poľnohospodárskych produktov. Pri kompenzačných príplatkoch sa kladie dôraz na rozvoj vidieka a udržanie života na vidieku.

Šajbidorová, M. (2000) tvrdí, že agrárny trh má, popri rešpektovaní všetkých všeobecných zásad trhu, svoje špecifiká, ktoré sa odlišujú od iných odvetví. Tie vyplývajú z charakteru produkcie, jej významu pre spotrebiteľa, sezónnosti a ďalších typických faktorov pre poľnohospodársku výrobu.

Mižičková, E. (2000) konštatuje, že malí a strední podnikatelia hľadajú najvhodnejšie formy odbytu svojich produktov. V snahe predat' svoje výrobky využívajú viaceré z distribučných kanálov. Obilniny sú v najväčšom rozsahu predávané na základe zmluvného vzťahu medzi výrobcami a nákupnou organizáciou. Medzi najčastejšie používané distribučné kanály patria nasledovné:

- výrobca – spotrebiteľ,
- výrobca – maloobchod – spotrebiteľ,

- výrobca – veľkoobchod – maloobchod – spotrebiteľ,
- výrobca – agent – veľkoobchod – maloobchod – spotrebiteľ.

Šimo, D. (2000) usudzuje, že Slovenská republika procese transformácie za posledné desaťročie prekonáva v poľnohospodárstve krízové situácie. Prechod na trhové hospodárenie a súčasne aj prípravu na vstup do Európskych hospodárskych štruktúr a tým Spoločného agrárneho trhu sú mimoriadne zložité úlohy, ktoré majú dopad na výkonnosť poľnohospodárstva a potravinárstva. Stručná analýza zamestnanosti poukazuje na každoročné znižovanie počtu pracovníkov v poľnohospodárstve, čo by nemalo mať negatívny dopad, ale odchod zamestnancov nie je nahradzovaný výkonnejšími technicko-technologickými systémami, čím vzniká nízka konkurencieschopnosť agropotravinárskych produktov na domácom a zahraničnom trhu. Prehľbuje sa záporné saldo agropotravinárskeho zahraničného obchodu. Revitalizácia poľnohospodárskeho sektora predpokladá reštrukturalizáciu, zastavenie ekonomického úpadku, zvýšenie konkurencieschopnosti na agrárnom trhu a ďalšie úlohy, ktoré sú pre poľnohospodárov a potravinárov veľmi náročné.

Lupták, L. (1998) považuje za najzávažnejšie problémy slovenského poľnohospodárstva tieto:

- stratu výkonnosti poľnohospodárstva a stratu konkurencieschopnosti pri absencii intenzifikačných programov,
- nefungujúci trh s poľnohospodárskou produkciou,
- nedostatočne liberálny vývozný trh, ktorý je navyše deformovaný režimom neautomatických licencií,
- nevyhovujúcu a neúčinnú dotačnú politiku štátu a mnoho ďalších problémov.

Mnohé z týchto problémov si vyžadujú systémové riešenie zo strany štátu.

Masár, I. (2006) uvádza, že administrovaním, manipulovaním a kontrolou celého intervenčného nákupu, skladovaním a predajom obilnín sa zaoberá Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA). Svoju činnosť, ako výkonný orgán Európskej komisie podriaďuje legislatíve EÚ, slovenkej legislatíve a Usmerneniu ministerstva pôdohospodárstva SR na úseku štátnej správy organizácie trhu s obilninami. Úlohou intervenčného nákupu obilnín je odčerpanie prebytkov obilnín z voľného trhu EÚ a taktiež

plní funkciu „záchranej siete“ pre majiteľov obilnín, pokiaľ sa im nepodarí predať tovar na voľnom trhu, môžu ho predať za intervenčnú cenu.

Gozora, V. (1999) rozdeľuje poľnohospodárske podniky podľa veľkostných skupín a zvyrazňuje rozdiely v podnikateľskej úspešnosti takto:

- *Malé podniky* – pružnejšie sa prispôsobujú požiadavkám trhu, sú životaschopné a kapitálovo menej náročné, dosahujúce vysokú produktivitu práce, na druhej strane sú však veľmi stratové, zadĺžené, úverovo zaťažené a málo likvidné.
- *Stredne veľké podniky* – prispôsobujú sa zmeneným podmienkam, vyžadujú väčšie kapitálové vstupy a dosahujú štandardnú likviditu. Sú najmenej zadĺžené a úverovo zaťažené s najnižšou produktivitou práce a sú neziskové.
- *Veľké podniky* – pomalšie sa prispôsobujú meniacim sa trhovým podmienkam, dosahujú najväčšiu zadĺženosť a úverovú zaťaženosť, vykazujú najvyššiu produktivitu práce, najnižšiu stratovosť a sú likvidné.

Značná diferenciácia pretrváva podľa regiónov a produkčno-ekonomických skupín.

Fáziková, M. (2002) konštatuje, že priestorové vzťahy v rámci agropotravinárskych trhov sú v súčasnosti neusporiadané, náhodné a neefektívne. Individuálna efektívnosť výrobcov sa znižuje v dôsledku neúmerne vysokých dopravných a transakčných nákladov na základné suroviny. Priestorová neefektívnosť usporiadania trhových vzťahov v rámci agrokomplexu zvyšuje aj spoločenské náklady na výrobu agropotravinárskych produktov a prejavuje sa najmä vo vysokej vnútroodvetvovej konkurencii, zničujúcej najmä pre menšie firmy. Brzdí tým procesy formovania racionálnych priestorových trhových vzťahov, čím oslabuje aj tých výrobcov, ktorí by boli schopní efektívne reagovať na zmeny vonkajších trhových podmienok.

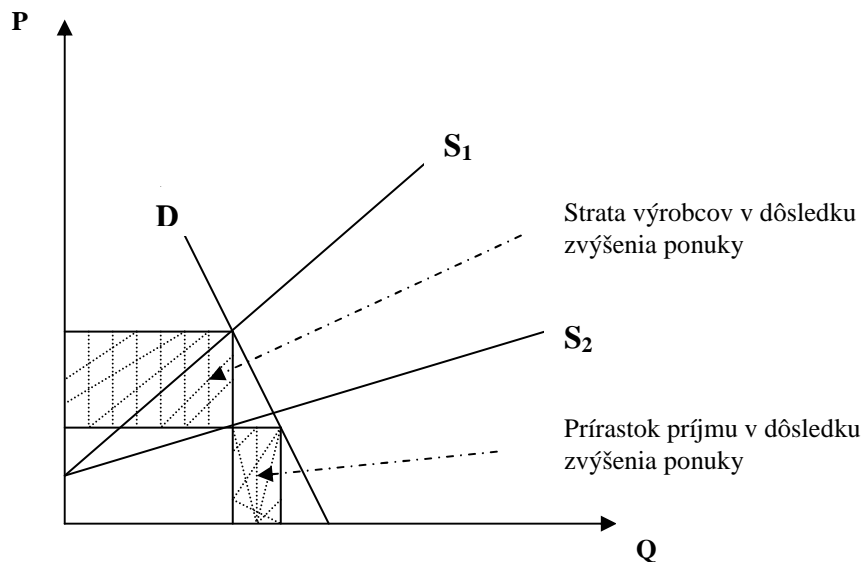
Zoborský, M. I. (2002) tvrdí, že previazanosť agrárnych služieb na ostatné odvetvia národného hospodárstva narastá. Ekonomika subjektov, ktoré sú nositeľmi biologických a technických služieb i ostatných špecializovaných činností je determinovaná celkovým stavom poľnohospodárskej výroby, ktorá je ich odberateľom. V posledných rokoch dochádza k rozvoju služieb nepriamo spojených s poľnohospodárskou výrobou.

Ďalej uvádza, že v biologických službách pre živočíšnu výrobu v najbližšom období nepredpokladáme podstatnejšie zmeny. Na úseku služieb pre odvetvia rastlinnej výroby

možno očakávať, že postupne niektoré špecializované činnosti charakteru technických služieb budú zabezpečovať aj nové typy podnikateľských subjektov.

Zentková, I. (2002) hovorí, že v súvislosti so vstupom Slovenska do európskych poľnohospodárskych štruktúr je možné očakávať rast reálnych príjmov obyvateľstva, čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť k postupnému znižovaniu prírastku dopytu po potravinách a následne aj po poľnohospodárskych produktoch. Skutočnosť, že dopyt po potravinách je cenovo málo elastický a ponuka pomerne elastická, by mohla v prípade štátnej podpory poľnohospodárskej produkcie vytvoriť dodatočný tlak na ďalšie zvyšovanie štátneho protekcionizmu. Výrobcomia majú len malý efekt z rastu maloobchodných cien. Na Slovensku za posledných 5 rokov v priemere len 55-65% spotrebiteľskej ceny smerovalo výrobcom poľnohospodárskych komodít. Teda jednou z možných ciest podpory poľnohospodárov, ktorá nemá požiadavky na štátny rozpočet, je vyvinúť tlak na spravodlivejšie cenové prerozdelenie procesy.

Graf 1. Vplyv pružnosti ponuky a nepružnosti dopytu na poľnohospodárskych výrobcov

Z grafu 1 vyplýva, že v prípade zvýšenia ponuky (S_1 - S_2) strata prevláda nad rastom príjmu. To vyžaduje aspoň takú štátnu intervenciu, aby sa vyrovnali dodatočné príjmy so stratami vyvolanými zvýšením ponuky.

Stehlo, P. (2002) konštatuje, že zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi produktmi sa v rokoch 1999 – 2001 pre Slovenskú republiku nevyvíjal priaznivo. Dovoz produktov do SR od roku 1999 má výrazne vyššiu dynamiku ako vývoz. Význam poľnohospodársko-potravinárskych komodít v slovenskom zahraničnom obchode sa kontinuálne znižoval a ich podiel na celkovom obrate poklesol z 5,6 % v roku 1999 na 4,9 % v roku 2001.

Vicen, M. (1998) uvádza, že zvyšovanie nákladovosti na zrno v priebehu transformačného procesu je objektívnou skutočnosťou. Vyplýva predovšetkým z nárastu jednotkových nákladov výrobných vstupov po cenovej liberalizácii. Jestvujú však určité rezervy v regulovaní nákladovosti na podnikovej úrovni. Ide v podstate o racionálne a efektívne využívanie všetkých výrobných vstupov ako osivá, hnojivá, chemické ochranné látky, stroje, energia, ale aj pracovníci. Osobitný faktor rezervy predstavuje réžia, hlavne správneho charakteru. Významné organizačné opatrenie spočíva v pestovaní kukurice vo vhodných prírodno-výrobných podmienkach. Nedodržanie rajonizácie znamená zhoršovanie výrobných i ekonomických výsledkov. Dotačná politika sa koncipuje mimo podniku, dôležité je využiť všetky možnosti pre získanie dotácií. Ceny sa tvoria na trhu na základe ponuky a dopytu. Je nutné sústavne sledovať situáciu na trhu, snažiť sa dosiahnuť čo najpriaznivejšie podmienky a hľadať možnosti jej odbytu do zahraničia.

Šimo, D. (2002) chápe konkurencieschopnosť určitého ekonomického systému ako schopnosť dosahovať v konkurenčnom prostredí trhovej ekonomiky výsledky zodpovedajúce dynamicky meniacim sa cieľom istého systému. Z toho vyplýva, že pre posudzovanie úrovne konkurencieschopnosti istého systému treba určiť ciele, vybrať vhodné kritériá umožňujúce kvantifikovať mieru dosiahnutia cieľov a určiť aj okruh faktorov determinujúcich a ovplyvňujúcich ich naplnenie.

Ďalej **Šimo, D.** (2002) hovorí, že konkurencieschopnosť poľnohospodárstva v podmienkach dokonalej konkurencie sa pri medzinárodnom porovnaní prejaví v rozdielnej úrovni národných sektorov výraznejšie v rozdieloch cien poľnohospodárskych produktov a v rozdielnom podiele národnej produkcie na uspokojovanie dopytu po potravinách na národných trhoch. Uvedené rozdiely významne ovplyvnia najmä nasledujúce dve skupiny faktorov:

- faktory determinujúce produktivitu základných produkčných vstupov do poľnohospodárstva (nákupný trh),
- makroekonomické prostredie, ktoré je formované celkovou rozvinutosťou národnej ekonomiky.

Medzi ďalšie faktory, ktoré treba uviesť možno zaradiť produkčné využívanie diferencovaných prírodných zdrojov poľnohospodárstva.

Chrzanová, S. (2002) píše, že výrazný dopad sucha na agroobchod SR znamenal zníženie exportnej výkonnosti oproti roku 1999 len na úseku rastlinnej výroby v objeme 4-5 mld. Sk. Bola snaha o bilancovanie schodkov v obchode s potravinárskym, kŕmny a priemyselným obilím, ale zároveň to prinieslo neúmerne zvýšenie ceny importovaného obilia s dosahom na štrukturalizáciu komoditného obchodu a teritoriálnu orientáciu. Súčasne to predstavovalo zníženie komparatívnej výhodnosti komodít rastlinnej výroby. Obdobné bilancovanie svojich schodkov uskutočnili i do vtedy obilie exportujúce krajiny (Ukrajina, Maďarsko), ktoré nadväzne zmenili cenové podmienky dovozu pre ďalšie krajiny. Z toho **Chrzanová, S. (2002)** usudzuje, že dopad sucha a prírodno-živelných situácií graduje i v agroobchode vo zvýšení pasívneho salda za rok 2001, a pri pomalom oživení výroby, i v roku 2002.

Podľa **Sirotského, Ľ.** (2002) je kukurica po pšenici a jačmeni z hľadiska produkcie ako aj domácej spotreby treťou najvýznamnejšou obilninou. V hospodárskom roku 2001-2002 podľa predbežných výsledkov zisťovania dosiahla jej produkcia na Slovensku 725,3 tis. ton (10-ročný priemer = 606,4 tis. ton). Celková ponuka zrnovej kukurice dosiahla objem 911,1 tis. ton, čo je 133,3 % úrovne dosiahnutej v predchádzajúcom hospodárskom roku. Pri domácej spotrebe kukurice v objeme 642,6 tis. ton a vývoze 50 tis. ton dosiahnu zásoby tejto komodity k 30. 6. 2002 objem 176,5 tis. ton.

Masár, I. (2007) uvádza v situačnej a výhľadovej správe, že v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom sa podľa definitívneho štatistického údaju oševné plochy kukurice zväčšili o 5,3 tis. ha. Priemerná hektárová úroda sa však odhaduje nižšia o 1,27 ton. Pri odhodovanom znížení dovozu o 129,4 tis. ton a počiatočnom stave zásob, ktorý bol o 352,6 tis. ton nižší ako na začiatku hospodárskeho roka 2006/2007 by celková ponuka kukurice na našom trhu mala byť v hospodárskom roku 2007/2008 nižšia o 672,6 tis. ton ako predstavovala v predchádzajúcom hospodárskom roku. V súvislosti s výrobou

bio-palív sa v aktuálnom hospodárskom roku predpokladá zvýšenie ostatnej spotreby kukurice o 202,6 tis. ton oproti minulému obdobiu. Krmná spotreba sa očakáva vyššia o 11,0 tis. ton a potravinárska vyššia o 53,3 tis. ton. Stav zásob na konci hospodárskeho roku 2007/2008 by sa pri očakávanej vyššej domácej spotrebe o 264,5 tis. ton mohol v porovnaní s konečnými zásobami hospodárskeho roku 2006/2007 znížiť o 184,8 tis. ton.

Podľa internetovej stránky Ministerstva pôdohospodárstva a lesného hospodárstva www.land.gov.sk sa odbúranie všetkých obchodných prekážok a bariér v rámci EÚ-25 okamžite prejavilo v obchode Slovenskej republiky. Slovenský vývozcovia sa pomerne rýchlo prispôbili zmeneným podmienkam a do značnej miery sa preorientovali na obchodovanie v rámci spoločného trhu. Pozitívne treba hodnotiť fakt, že naše poľnohospodárske a potravinárske výrobky sa dokázali presadiť aj cenou aj svojou kvalitou na náročných trhoch „starých“ členských krajín EÚ (EÚ- 15). Na druhej strane však treba konštatovať, že uvoľnenie obchodných bariér v rámci jednotného trhu EÚ sa prejavilo negatívne v dovoze, ktorý počas nášho dvojročného členstva vzrástol o 70,8 %.

Ďalej táto internetová stránka uvádza, že vo výrobkovej skladbe vývozu po vstupe do EÚ v porovnaní s predchádzajúcim obdobím došlo k významným zmenám. Pozitívne treba hodnotiť fakt, že sa postupne zvyšuje podiel potravinárskych výrobkov s vyššou pridanou hodnotou na celkovom vývoze do krajín Európskej únie. Z analýzy výrobkovej skladby sa uplynulé šesťročné obdobie vyplýva, že okrem tradičných vývozných výrobkov (čokoláda, mlieko, mliečne výrobky, olejniny, obilniny – teda aj kukurica, slad, nealkoholické nápoje a polievky) sa vo vývozech začínajú objavovať aj nové výrobky, ktorými sme prerazili na jednotný európsky trh (cukor, orechy, sušené ovocie, konzervované mäso a mäsové výrobky, slnečnicový olej).

V Roľníckych novinách zo dňa 1. februára 2008 sa píše, že ceny poľnohospodárskych komodít v posledných rokoch stúpili v enormnej miere. Ukazovatele rokov 2000 až 2006 naznačujú, že na svetových trhoch zaznamenali asi 80-percentný nárast cien agrárnych produktov. Samozrejme, takéto obrovské cenové zmeny majú veľký vplyv aj na slovenské ukazovatele. Odborníci jednoznačne zdôrazňujú vplyv globalizácie.

Ďalej sa tu uvádza, že sa celosvetovo zvýšili aj ceny obilia a olejnín. Európa v tomto smere musela zaknihovať naozaj mizerné úrody, predovšetkým čo sa týka obilia. Najvýstižnejším dôkazom môže byť fakt, že z ôsmich posledných európskych žatiev až šesť bolo

podpriemerných. S týmto súvisí skutočnosť, že v Európe postupne klesali zásoby obilnín, až sa nakoniec starý kontinent ocitol na úplnom dne. A to už v roku 2006 muselo pocítiť aj Slovensko, na čo zareagovalo trojpercentným zdražovaním potravín. Ešte silnejší bol tlak v minulom roku, čo u nás viedlo k osempercentnému zvýšeniu cien potravín.

Kadlečíková, M. (2000) hovorí aj o silných stránkach slovenského agropotravinárstva. Zaraďuje sem napríklad vysokú produkčnú kapacitu v prvovýrobe, solídne kvalifikačné dispozície agromanažérov a to najmä v oblasti technológií, ako aj operatívny a viacfunkčný prístup k riešeniu problémov.

2 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce je analýza možností predaja vybranej agrokodity. V našom prípade sme si zvolili kukuricu z dôvodu poklesu jej exportu. Príčinu vidíme vo využití kukurice na biopalivo.

Splnenie cieľa si vyžadovalo rozdelenie vlastnej práce na osem podkapitol, kde prvá sa orientuje na intervenčný nákup. Táto podkapitola je ďalej členená podľa podmienok za akých možno vykonať intervenčný nákup, obdobie vykonávania intervenčného nákupu, formy zábezpeky, návrh zmluvy na dodávku tovaru do intervenčného nákupu, ďalej je definovaný akceptačný list, plán dodávok, fyzická dodávka tovaru do intervenčného skladu, vyhlásenie o prevzatí tovaru, zúčtovanie intervenčného nákupu obilnín a napokon intervenčné skladovanie obilnín.

Druhá podkapitola analyzuje komoditnú burzu v súčasných podmienkach Slovenskej republiky a systém obchodovania na komoditnej burze.

Tretia podkapitola je zameraná na potravinársky priemysel, spracovanie a predaj lahôdkovej kukurice.

Štvrtá podkapitola je venovaná ďalšej možnosti predaja agrokodít, ktorou sú ostatní odberatelia.

Piata podkapitola sa orientuje na výrobcov kŕmnych zmesí.

V šiestej podkapitole sú definované odbytové organizácie.

Siedma kapitola analyzuje svetový trh ako ďalšiu možnosť predaja agrokodít – kukurice.

V poslednej a teda ôsmej podkapitole sa analyzuje potravinová pomoc, ktorá v súčasnosti patrí medzi najmenej využívané formy predaja.

3 Metodika práce

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Predmetom môjho skúmania je kukurica, ktorá je pestovaná nielen pre potravinárske účely, ale taktiež je využívaná aj pre kŕmenie hospodárskych zvierat.

Použila som viacero vedeckých metód, napríklad metódy analýzy, syntézy, či komparácie. Využívala som aj štandardné matematicko-štatistické metódy pri vyhodnocovaní podkladových údajov. Každý skúmaný jav je posudzovaný z hľadiska jeho súvislostí s ostatnými činiteľmi, čo sa vzťahuje na zásadu komplexnosti.

3.2 Pracovné postupy

Pracovný postup spočíval v štúdiu domácej i zahraničnej odbornej literatúry vzťahujúcej sa k danej téme, vo výbere a selekcii relevantných údajov, v spracovaní a vyhodnotení vzhľadom k zvolenému cieľu a v zhrnutí výsledkov a podaní jasnej predstavy o vývoji v danom období. Vo svojej bakalárskej práci som používala aktuálne údaje z obdobia rokov 2002 až 2007. Niektoré ukazovatele a údaje, ktoré som sledovala, však neboli v čase vypracovania mojej práce k dispozícii, ale využila som všetky dostupné informácie.

3.3 Spôsob získavania údajov a ich zdroje

V mojej bakalárskej práci som využila viacero údajových zdrojov. Boli to nielen Zelené správy za rôzne časové obdobia, ale taktiež správy Výskumného ústavu poľnohospodárstva a potravinárstva. Štatistické údaje som čerpala aj z internetových stránok (www.land.gov.sk, www.statistics.sk, www.vuepp.sk, www.vuze.cz, www.agroportal.sk, www.faostat.fao.org, www.finance.sk, www.kbb.sk)

3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácia výsledkov

Na základe uvedeného cieľu mojej bakalárskej práce som stanovila aj metódy a metodológiu postupov a jej vypracovania. Použila som pri tom nasledovné vedecké metódy skúmania:

- **Komparatívna metóda** – ktorá zisťuje v akej miere sa v určitom čase a priestore zmenilo postavenie faktorov sledovaného javu ako aj javu samého. Pri posudzovaní ako aj spracovaní získaných údajov sú použité reťazové indexy, pomocou ktorých sa hodnotia jednotlivé vývojové trendy základných charakteristík.
- **Analyticko-syntetická metóda** – ktorá pomocou analýzy umožňuje rozložiť sledovaný jav na dielčie časti, pričom vystihne jeho hlavné články a činitele, ktoré ho ovplyvňujú. Cieľom analýzy je teda dokonalé poznanie skúmaného javu. Syntézou sa následne získané poznatky zhrňujú a sú podkladom pre vypracovanie nielen záveru, ale aj návrhu na využitie poznatkov.

4 Vlastná práca

4.1 Intervenčný nákup

Pravidlá intervenčného nákupu obilnín sa riadia režimom, stanoveným Európskou Komisiou a platia pre všetky členské štáty Európskej únie.

Administrovanie, manipulovanie a kontrolu celého systému intervenčného nákupu, skladovania a predaja obilnín vykonáva Pôdohospodárska platobná agentúra.

Úlohou intervenčného nákupu obilnín je odčerpanie prebytkov obilnín z voľného trhu EÚ a plní funkciu „záchranej siete“ pre majiteľov obilnín, pokiaľ sa im nepodarí predat' tovar na voľnom trhu, môžu ho predat' za intervenčnú cenu.

4.1.1 Kto môže ponúknuť a za akých podmienok obilniny na intervenčný nákup?

Obilniny (pšenica, jačmeň a kukurica) v určenej kvalite a minimálnom množstve môže na intervenčný nákup ponúknuť majiteľ tovaru – držiteľ, výrobca, obchodník.

Obilniny musia byť dopestované na území štátov EÚ a v čase predloženia ponuky sa musia nachádzať na území Slovenska. Minimálne množstvo, ktoré sa môže ponúknuť do intervencie je 80 ton.

Množstvo kukurice nakupovanej do intervencie v rámci EÚ je limitované nasledovne:

- 1 500 000 ton na hospodársky rok 2007/2008,
- 700 000 ton na hospodársky rok 2008/2009,
- 0 ton od hospodárskeho roku 2009/2010.

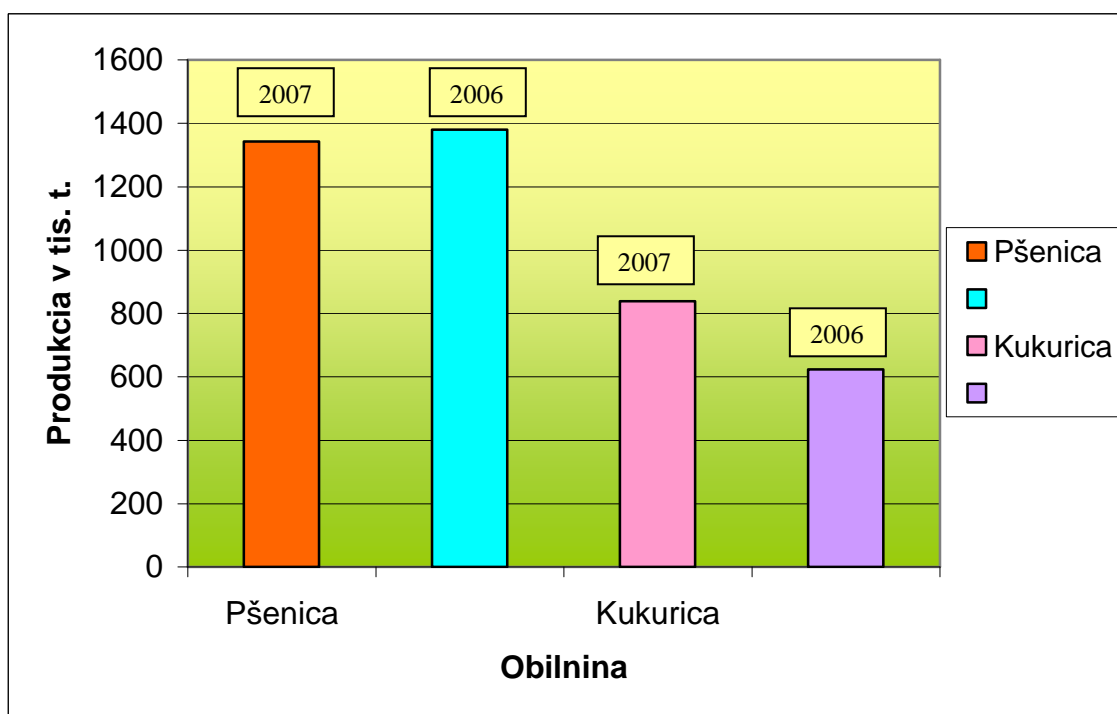
Bilancia kukurice a pšenice v SR v rokoch 2006 – 2007

Tabuľka 1

Plodiny		Zberová plocha tis.ha	Hektárová úroda t.ha ⁻¹	Produkcia tis.t
Pšenica	2006	349,1	3,85	1342,7
	2007	360,7	3,82	1379,6
	Vývoj v %	3,3	-0,8	2,7
Kukurica	2006	151	5,55	838,3
	2007	157,3	3,97	623,9
	Vývoj v %	4,2	-28,5	-25,6

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2 Produkcia kukurice a pšenice v rokoch 2006 – 2007 v tis. ton

Zdroj: ŠÚ SR

Produkcia obilnín sa v roku 2007 síce medziročne zvýšila, ale kukurice sa urodilo menej až o 25,6 % (-214,4 tis. t) a tak celková produkcia zrnovín bola nižšia oproti roku 2006 až o 135,6 tis. t a dosiahla úroveň iba 2,6 mil. ton. Z celkovej produkcie zrnín pripadalo na kukuricu 624 tis. ton.

4.1.2 Obdobie vykonávania intervenčného nákupu obilnín

Intervenčný nákup obilnín sa v zmysle nariadení bez vyhlásenia vykonáva každý rok. V hospodárskom roku 2007/2008 začína intervenčný nákup obilnín prijímaním ponúk od 1. novembra 2007 do 31. mája 2008. Obilniny sa musia fyzicky naskladniť najneskôr do 31. júla 2008.

Výnimku tvorí kukurica, u ktorej sú stanovené dve fázy intervenčného nákupu:

- **fáza č. 1.** – od 1. novembra 2007 do 31. decembra 2007, ktorý je posledným dňom na predkladanie ponúk pre túto fázu. Prerušenie predkladania ponúk je od 1. januára 2008 až do uverejnenia zostávajúceho množstva kukurice, ktoré je k dispozícii v rámci intervenčného nákupu vo fáze č. 2 v Úradnom vestníku EÚ. EK na základe týždenných oznámení zo strany agentúry po skončení fázy č. 1 započíta všetky platné ponuky na kukuricu, ktoré ponúkajúci predložili agentúre do 31. decembra 2007 do 12.00 hod.

- **fáza č. 2** – predladanie ponúk začína v deň, nasledujúci po dni uverejnenia množstva, ktoré zostalo k dispozícii v rámci intervencie v tejto fáze v Úradnom vestníku EÚ a končí dňa 31. mája 2008. EK každý týždeň najneskôr v stredu informuje agentúru o množstve, ktoré zostáva k dispozícii v rámci intervencie jeho uverejnením na svojej internetovej stránke.

4.1.3 Zábezpeka

S predložením ponuky vo fáze č. 1 (1.11 – 31.12) a vo fáze č. 2 (začína v deň nasledujúci po dni uverejnenia množstva, ktoré zostalo k dispozícii v rámci intervencie v tejto fáze, v Úradnom vestníku EÚ a končí najneskôr 31.5.) je potrebné, aby hospodársky subjekt zložil zábezpeku 15 EUR za každú tonu. Zábezpeka musí byť zložená najneskôr v deň predloženia ponuky na PPA. Zábezpeka môže byť realizovaná buď v hotovosti respektíve bankovým prevodom alebo prostredníctvom bankovej záruky.

4.1.4 Návrh zmluvy na dodávku kukurice do intervenčného nákupu

Návrh zmluvy o dodávke kukurice do intervenčného nákupu spolu s prílohou k zmluve posielajú ponúkajúci písomne v 2 vyhotoveniach na adresu agentúry. Návrh zmluvy o dodávke kukurice do intervenčného nákupu spolu s prílohou k zmluve môže ponúkajúci predložiť aj v inej písomnej forme, prostredníctvom telekomunikácií (fax, e-mail) za predpokladu, že obsahuje všetky náležitosti, ktoré sú uvedené vo formulári. Ponúkajúci (fyzická alebo právnická osoba, ponúkajúca kukuricu na intervenciu) je povinný následne zaslať návrh zmluvy spolu s prílohou k zmluve poštou alebo doručiť do podateľne agentúry spolu s výpisom z Obchodného registra alebo Živnostenského registra (nie starší ako 3 mesiace). Návrh zmluvy musí byť podpísaný štatutárnymi zástupcami ponúkajúceho, podpisy overené notárom alebo matrikou. K návrhu zmluvy musí byť priložený aj dôkaz o zložení zábezpeky. Agentúra návrh zmluvy zaregistruje. Bez dôkazu o zložení zábezpeky je ponuka neplatná. Ponuka sa po predložení nesmie meniť ani stiahnuť.

Pracovníci oddelenia obilnín a škrobu za fázu č. 1 oznámia ponúkajúcemu najneskôr do 31. januára 2008 súhlas s jeho ponukou v rozsahu rovnajúcom sa ponúkanému množstvu vynásobenému koeficientom pridelenia a v priebehu fázy č. 2 zasielajú ponúkajúcemu oznámenie o prijatí jeho ponuky do výšky množstva, rovnajúceho sa ponúkanému

množstvu vynásobenému koeficientom pridelenia najneskôr deviaty deň po poslednom dni na predkladanie ponúk.

4.1.5 Akceptačný list

Akceptačný list je potvrdením návrhu zmluvy dodávateľa agentúrou, čím sa návrh zmluvy stáva pre obe strany platným. V akceptačnom liste sú uvedené všetky podstatné údaje, týkajúce sa konkrétnej ponuky – identifikácia ponuky a ponúkajúceho, druh a množstvo ponúkanej obilniny, súčasné miesto uskladnenia obilniny a k nemu najbližšie intervenčné centrum, agentúrou určený deň 1. dodávky a mesiac dodávky, intervenčný sklad.

V akceptačnom liste je taktiež vykonaný predbežný výpočet intervenčnej ceny pre stanovený mesiac dodávky, v ktorom je už zakomponovaný príplatok k cene, rozdiel dopravných nákladov do intervenčného centra a intervenčného skladu, ako aj mínusová položka pre prípad, že tovar sa dodáva na parite loco (na mieste) bez pohybu. Akceptačný list agentúra pošle v jednom exemplári dodávateľovi a v jednom exemplári intervenčnému skladu, aby bol informovaný o pripravovanej dodávke obilnín do skladu, ktorý spravuje.

4.1.6 Plán dodávok

Keď agentúra akceptačným listom ponúkajúcemu potvrdí jeho ponuku, ponúkajúci sa spojí so zástupcom určeného intervenčného skladu a dohodne s ním presný záväzný plán dodávok obilnín vo väzbe na určený 1. deň dodávky. Pri kalkulácii plánu dodávky skladovateľ musí mať na zreteli, že zmluvou o intervenčnom skladovaní sa agentúre zaviazal denne prevziať minimálne 100 ton (za 8 hodín) obilnín do intervencie.

Plán dodávok podpíše zástupca skladovateľa a ponúkajúci, čím sa stáva pre obe strany vo vzťahu k agentúre záväzným. Plán dodávok doručí skladovateľ na agentúru na schválenie a následnu poštou v dvoch exemplároch. Ak agentúra nemá voči nemu výhrady, schváli ho a informuje ponúkajúceho i skladovateľa o jeho schválení. Bezodkladne túto informáciu posielajú pracovníci oddelenia obilnín a škrobu aj odboru kontrolu trhových opatrení PPA, aby bola zabezpečená kontrola na mieste pri preberaní obilnín.

4.1.7 Fyzická dodávka tovaru do intervenčného skladu

Na základe schváleného plánu dodávok prebieha fyzická dodávka obilnín do intervenčného skladu. Preberania obilnín v intervenčnom sklade sa zúčastňuje zástupca dodávateľa (doteraz označovaný ako ponúkajúci), skladovateľa a PPA. V prípade nevyhnutnosti (napr. nedostatok kontrolných pracovníkov agentúry v tom konkrétnom čase preberania) môže agentúru na žiadosť zástupcu kontroly, zastupovať skladovateľ, ale iba v tom prípade, že nie je zároveň ponúkajúcim. V takomto prípade ale zástupca kontroly agentúry je povinný do 45 dní vykonať následnú kontrolu vrátane zistenia hmotnosti. Všetky údaje, týkajúce sa preberania obilnín do intervencie, zapisujú zúčastnené strany do kontraktačnej karty a priebežne odoberajú parciálne vzorky. Po ukončení zmluvnej dodávky, v spolupráci s laboratóriom intervenčného skladu, spracujú výsledky do tabuľky „Stanovenie vlastností kvality dodávky“. Taktiež vytvoria z uskutočnenej dodávky reprezentatívnu vzorku, ktorá určuje priemerné kvalitatívne znaky za celú dodávku. Z reprezentatívnej vzorky, na základe žiadosti dodávateľa, laboratórium intervenčného skladu (do 7 pracovných dní od zostavenia reprezentatívnej vzorky) vykoná analýzy určených kvalitatívnych ukazovateľov. Potvrdenú žiadosť o analýzu pošle dodávateľ agentúre.

V prípade, že sa dodáva tovar na parite loco (na mieste bez pohybu), dodávateľ vypíše na žiadosti o vykonanie analýzy aj údaje, týkajúce sa takéhoto typu dodávky. Na základe žiadosti a uschovanej reprezentatívnej vzorky vykoná laboratórium analýzu kvalitatívnych znakov, porovná so svojou evidenciou kvality a vypíše protokol o kvalite, ktorý podpisuje dodávateľ a skladovateľ a takto podpísaný protokol posielajú dodávateľ s ostatnými podkladmi na agentúru. V takomto prípade prebratia tovaru (loco bez pohybu) k dokladom prikladajú aj vyhlásenia skladovateľa, v ktorom skladovateľ garantuje, že v sklade je uložený tovar v množstve a kvalite, určenej na protokole o kvalite.

Pri dodávke tovaru na parite loco (na mieste bez pohybu) sa dodávateľovi intervenčná cena zníži o náklady za vyskladnenie tovaru t. j. 1,19 Euro/t.

4.1.8 Vyhlásenie o prevzatí tovaru

Pokiaľ obilniny po kvalitatívnej a kvantitatívnej stránke splnili všetky požiadavky a na agentúru boli doručené všetky podporné doklady, agentúra vystaví potvrdenie „Vyhlásenie o prevzatí obilnín do intervencie“. Na potvrdení sú uvedené sumárne údaje, týkajúce sa

dodávateľa, intervenčného skladu, druhu a konečnej ceny obilniny, jej množstva, kvality a dátumu prevzatia do zásob agentúry.

Nariadenie Rady (ES) č. 1784/2003 určuje výšku intervenčnej ceny:

- intervenčná cena obilnín je stanovená na 101,31 EUR/t,
- intervenčná cena sa vzťahuje na tovar v štádiu veľkoobchodného predaja, dodaný do skladu, pred jeho vyskladnením (v dopravnom prostriedku). Je platná pre všetky intervenčné centrá v Spoločenstve stanovené pre každý druh obilniny (viď príloha).
- intervenčná cena bude podliehať mesačným príplatkom
- výška intervenčnej ceny stanovená v eurách je prepočítaná podľa výmenného kurzu EUR/SKK stanoveného ECB posledný deň mesiaca pred prvým dňom mesiaca, kedy došlo k rozhodujúcej skutočnosti. Rozhodujúcou skutočnosťou je dátum prijatia platnej ponuky podateľňou agentúry.

Agentúra zaplatí dodávateľovi za ponúkané obilniny splatnú intervenčnú cenu, ktorá sa vypočíta na základe dodaného množstva, základnej intervenčnej ceny 101,31 EUR/t a bude upravená o ohľadom na:

- mesačné príplatky,
- príplatky a zrážky za kvalitatívne parametre obilnín,
- dopravné náklady.

Podpisom zo strany skladovateľa, dodávateľa a agentúry je potvrdený príjem tovaru do zásob agentúry v danom intervenčnom sklade. Je to záverečný dokument intervenčného nákupu. Na základe údajov z vyhlásenia o prevzatí agentúra vystaví finančné dokumenty na zúčtovanie prevzatého tovaru.

4.1.9 Zúčtovanie intervenčného nákupu obilnín

Na základe podporných podkladov pracovníci oddelenia obilnín a škrobu vypočítajú a vystavia zúčtovacie doklady za danú dodávku:

- vyhlásenie o prevzatí obilnín do intervencie / hodnota tovaru,
- vyhlásenie o prevzatí obilnín do intervencie / prepravné – ponukový sklad,
- vyhlásenie o prevzatí obilnín do intervencie / prepravné – paritná zrážka,
- vyhlásenie o pravzatí obilnín do intervencie / loco náklady na vyskladnenie.

Po podpísaní vyhlásení o prevzatí obilnín do intervencie zo strany skladovateľa, dodávateľa a zo strany agentúry, vyplatí agentúra na základe dodávateľom vypracovanej

faktúry sumárnu hodnotu dodávateľovi najneskôr 35. deň od prevzatia obilnín do svojich zásob.

4.1.10 Intervenčné skladovanie obilnín

Obilniny, nakúpené intervenčným nákupom, sa skladujú v intervenčných skladoch. Z toho dôvodu agentúra so skladmi, ktoré budú spĺňať stanovené podmienky bude v priebehu intervenčného nákupu obilnín v hospodárskom roku 2007/2008 podpisovať zmluvy o skladovaní.

Stav intervenčných zásob obilnín v EÚ v tis. t

Tabuľka 2

Stav k 6. 1. 2008	Obiliny spolu	Pšenica mäkká	Jačmeň	Raž	Kukurica	Cirok
1. Počiatočné zásoby	2460,8	172,8	17,7	38,4	2231	0,9
2. Prevzaté množstvo	x	x	x	x	x	x
3. Predané množstvo	2030,1	161,6	17,7	38,4	1811,5	0,9
- vnútorný trh	1857,4	119,4	17,2	38,4	1681,5	0,9
- export	x	x	x	x	x	x
- voľná distribúcia	40,9	40,6	0,3	x	x	x
- straty	131,9	1,7	0,2	x	130,1	x
4. Hrubá bilancia	430,6	11,1	x	x	419,5	x
5. Viazané množstvo	430,6	11,1	x	x	419,5	x
- vnútorný trh	430,6	11,1	x	x	419,5	x
- export	x	x	x	x	x	x
6. Čistá bilancia	x	x	x	x	x	x
7. Ponuka spolu	x	x	x	x	x	x

Zdroj: ATIS - CIRCA, 16. 01. 2008

V hospodárskom roku 2006/2007 Pôdohospodárska platobná agentúra neukončila nijaký intervenčný nákup obilnín, nakoľko ceny obilnín na trhu výrazne prevyšovali intervenčnú cenu 101,31 eur za tonu. Vysoký dopyt po obilninách nielen zo strany domácich, ale aj zahraničných spracovateľov a obchodníkov spôsoboval posilnenie cien od producentov.

4.2 Komoditná burza

Komoditná burza Bratislava (KBB) je v súčasnosti jedinou komoditnou burzou na Slovensku. Na parkete KBB sa už 15 rokov obchodujem s komoditami z celého sveta

a burza za dobu svojej pôsobnosti výrazne prispela k zlepšeniu podnikateľského prostredia na Slovensku.

4.2.1 Systém obchodovania na komoditnej burze

Obchodovanie na KBB je zo zákona organizované na členskom princípe. Členom KBB sa môže stať každá fyzická a právnická osoba, ktorá splní podmienky členstva dané Štatútom KBB. Na burzovom parkete môžu priamo obchodovať len brokeri členov KBB. Ďalšie subjekty obchodujú prostredníctvom týchto členov. Ich vzťah je upravený zmluvou o poskytovaní služieb, na základe ktorej poveruje klient člena KBB zastupovaním pri obchodovaní na burze. Všetky podmienky uvedené klientom v zmluve je zástupca povinný v plnej miere dodržať a za ich dodržanie nesie priamu zodpovednosť.

Cena sa tvorí na burzovom parkete reakciami brokerov na protiponuky slovami „kupujem“ alebo „predávam“. Uzatvorený obchod je medzi členmi burzy písomne potvrdený kontraktom (závierkovým listom) KBB. Podmienky závierkového listu, uzatvoreného medzi členmi burzy, plnia klienti.

V Slovenskej republike je možnosť obchodovania a predaja komodít cez komoditnú burzu veľmi zriedka používanou formou obchodovania, avšak vo svete je to veľmi rozšírené. Výhodou predaja cez KB je, že farmár hoci zaseje agrokomoditu – v mojom prípade kukuricu na jar, môže ju ísť predat' na komoditnú burzu, kde sa určí pevná cena a množstvo. Tým si vie farmár dopredu vyčíslit' svoje výnosy a náklady, keďže pevná cena bola stanovená vopred a stále platí. Taktiež je táto forma obchodovania vhodná aj pre firmy, ktoré agrokomodity – kukuricu spracúvajú. Ak potom cena agrokomodity – kukurice rastie, takáto firma musí zaplatiť za kukuricu takto vysokú cenu. Aby sa firma poistila oproti nárastu cien agrokomodít – kukurice, môže nakúpiť príslušné množstvo kontraktov na komoditnej burze pokrývajúce priemernú agrokomoditu resp. kukuricu, ktorú sa chystá kúpiť k spracovaniu.

4.3 Potravinársky priemysel

Jednou z možností predaja agrokomodity – kukurice je aj potravinársky priemysel. Najčastejšie sa predáva lahôdková kukurica, ktorá je klasifikovaná ako zelenina. Je spracovaná ako sterilizovaná alebo je súčasťou rôznych mrazených produktov

obsahujúcich tento druh kukurice. V súčasnosti je však už od roku 2002 neustále klesajúci trend produkcie lahôdkovej kukurice. Kukuricu v potravinárskom priemysle je však možné využiť aj na výrobu škrobu pre škrobárenský priemysel.

4.4 Ostatní odberatelia

Niektoré druhy agrokomodít vyznačujúce sa rýchlym rastom alebo kvalitou produkovaného oleja je možné pestovať za účelom ich budúceho energetického využitia, preto môžu farmári tzv. energetické obilniny ponúknuť na predaj na výrobu biomasy. Pre energetické plantáže prichádzajú do úvahy rôzne rýchlo rastúce plodiny, bohaté na olej a vhodné na výrobu bionafty ako napr. repka olejná, ktorá sa na Slovensku už pre tieto účely využíva. Biomasa v podobe rastlín je chemicky zakonzervovaná slnečná energia. Je to súčasne jeden z najuniverzálnejších a najrozvinutejších zdrojov energie na Zemi. Okrem toho, že poskytuje výživu, používa sa ako stavebný materiál, vyrába sa z nej papier, lieky alebo chemikálie, a sú tiež vynikajúcim palivom. Kukurica sa však v súčasnej dobe v podmienkach Slovenskej republiky na podobné účely v značnej miere nevyužíva .

4.5 Výrobcovia kŕmnych zmesí

Ďalšou možnosťou farmára pri predaji agrokomodít – kukurice je predáť ju výrobcovi kŕmnych zmesí. Kukurica je využívanou nielen v chove hovädzieho dobytku, ale taktiež pri ošípaných či hydine. Tým že farmár pestuje kukuricu na vlastné účely, znižuje tak náklady na kúpu krmiva, čím si môže oceniť kukuricu v nižšej cene tzv. vlastných nákladoch vynaložených na jej dopestovanie. Ak ju využije vo výkrme vlastných hospodárskych zvierat, ktoré potom predá na danom trhu, vykrije si tým nielen svoje vlastné náklady spojené s dopestovaním kukurice a odchovom dobytku, ošípaných alebo hydiny, ale taktiež sa mu zvýšia aj zisky oproti samostnému predaju kukurice.

4.6 Odbytové organizácie

Pre efektívny odbyt poľnohospodárskych produktov v súčasných podmienkach na agrárnom trhu EÚ je pre poľnohospodárskych prvovýrobcov nutné, aby sa združovali do špecializovaných organizácií výrobcov. Ich ekonomická sila a fungovanie by mala rásť v nasledujúcom období, kedy môžeme očakávať prvé pozitívne výsledky takejto

spolupráce poľnohospodárskych výrobcov v Slovenskej republike. V novom programovom období by mala byť pomoc určená predovšetkým pre malých a stredných podnikateľov, ktorí sa spájajú do väčších celkov a tak nadobudnú väčšiu silu v presadzovaní svojich záujmov.

V roku 2007 bola na Slovensku priemerná nákupná cena kukurice na úrovni 156,8 eur/t., čo je najnižšia cena v porovnaní s okolitými krajinami. Obrovský záujem o kukuricu zdvihol jej nákupnú cenu v SR na historické maximum (7671,--SK/t), na ktoré sa dostala hneď pri prvých nákupoch v októbri. Počas celého roka boli v SR priemerné nákupné ceny kukurice vysoko nad úrovňou cien roka 2006. Priemerná nákupná cena kukurice medziročne posilnila až o 51,2 %. Najvyššie, až 92-percentné medziročné posilnenie ceny kukurice bolo v októbri 2007. Naopak za najvýhodnejšiu cenu (4243,--SK/t), nakupovali záujemcovia na krmné účely v januári, kedy sa predávala od producentov o 1197, --SK/t drahšie ako v rovnakom období roka 2006.

Nákupné ceny kukurice krmnej v SK.t⁻¹   Tabuľka 3

Mesiac	2006	2007	Vývoj v %
1.	3 046	4 243	39,30
2.	3 185	4 350	36,60
3.	3 383	4 317	27,60
4.	3 416	4 485	31,30
5.	3 463	4 263	23,10
6.	3 628	4 488	23,70
7.	3 468	4 600	32,60
8.	3 611	4 800	32,90
9.	3 923	5 613	43,10
10.	3 995	7 671	92,00
11.	4 095	7 311	78,50
12.	4 215	7 312	73,50
Priemer roka	3 620	5 476	51,20

Zdroj: PPA – ATIS

4.7 Svetový trh

Od rozšírenia Európskej únie sa pod pojmom svetový trh definuje ako obchodovanie s tretími krajinami, to znamená mimo územie Európskej únie. Slovenská republika zastáva v svetovom obchode posledné priečky, nakoľko umiestnenie agrokomodít a teda aj kukurice na svetovom trhu je veľmi zložitá. Ovplyvňuje to nielen ekonomická vyspelosť štátu, ale taktiež vysoká konkurencia. Pre Slovenskú republiku je to z hľadiska jej

ekonomickej situácie veľmi ťažké. Na Slovensku je export podporovaný z hľadiska finančných možností štátu, a taktiež pomocou vývozných náhrad, ktoré umožňujú konkurovať na svetových trhoch a vyrovnat' tak rozdiel medzi cenami na svetových trhoch a cenami v rámci Spoločenstva. Ceny poľnohospodárskych produktov sú v štátoch Európskej únie v dôsledku cenových opatrení v jednotlivých organizáciách trhu všeobecne vyššie ako sú ceny rovnakého tovaru na svetovom trhu.

Svetový export kukurice v rokoch 2002/2003 až 2006/2007 v tis.t Tabuľka 4

Štát/Hospodársky rok	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006*	2006/2007**
Argentína	12 349	10 439	13 752	10 500	11 000
Brazília	3 181	5 818	1 431	1 000	1 500
Kanada	306	367	244	200	200
Čína	15 244	7 553	7 589	4 000	4 000
Paraguaj	733	548	386	500	500
Rumunsko	144	93	587	300	600
Juhoafrická republika	1 141	797	1 517	1 400	500
Thajsko	137	726	396	150	150
Ukrajina	811	1 238	2 334	2 300	2 000
EÚ 25	1 995	459	164	100	1 000
USA	40 924	48 808	45 223	53 500	54 500
Ostatné štáty sveta	1 315	2 491	2 619	2 600	1 925
Svet spolu	78 280	79 337	76 242	76 550	77 875

Zdroj: ATIS - USDA, jún 2006, *predbežný údaj, **prognóza, sledované obdobie hospodárskeho roka je vždy október/september

V tabuľke 4 sú uvedené údaje za svetový export kukurice, pričom rok 2005/2006 je predbežný údaj a rok 2006/2007 je prognóza, nakoľko novšie informácie neboli k dispozícii.

Prudké zníženie zásob obilnín v EÚ v roku 2007 bolo spôsobené nepriaznivými klimatickými podmienkami. Svetový dopyt po obilninách rastie najmä vďaka stúpajúcej životnej úrovni v rozvíjajúcich sa krajinách, ktorá sa prejavuje vo zvýšenej spotrebe potravinárskych a najmä krmných obilnín.

4.8 Potravinová pomoc

Jednou z možností umiestnenia agrokomodít – kukurice je aj jej poskytnutie prostredníctvom potravinovej pomoci. Podstatou takejto pomoci je prejav solidarity s ľuďmi v núdzi bez ohľadu na etnický pôvod, náboženské vyznanie alebo iné politické presvedčenie, predovšetkým obetiam prírodných katastrof, vojnových konfliktov alebo

stavu nedostatku potravín. Dôležitou stránkou potravinovej pomoci je dodržanie humanitárnych princípov. Kukurica sa len v obmedzenom množstve využíva na potravinovú pomoc.

5 Záver

V závere mojej bakalárskej práce si dovoľím poukázať na najdôležitejšie výsledky, ku ktorým som dospela pri štúdiu. Cieľom bakalárskej práce bolo analyzovanie možností predaja vybranej agrokodity – kukurice. Vývoj na trhu s poľnohospodárskymi komoditami v Európe v roku 2007 výrazne ovplyvnilo niekoľko faktorov. Je to najmä sucho, ktoré sa podpísalo na nižšej produkcii obilnín a hlavne kukurice. Ekonomický rast v menej rozvinutých krajinách vyvoláva zvyšovanie dopytu po potravinách a rastúci dopyt, ktorý nie je pokrytý ponukou, čo sa premieta do cien. Ďalší vývoj neovplyvňujú slovenskí roľníci, ale veľký trh Európskej únie, ktorý reaguje na svetové ceny, ktoré sú už teraz vysoké. Vývoj cien zrnín na potravinárske a krmné účely by sa mal odvíjať od ponuky a dopytu na trhu.

Z intervenčných skladov sa do konca roka 2007 predala takmer celá zásoba obilnín a kukurice. Vzhľadom na nízke zásoby sa neočakáva ani po žatve 2008 výrazné oslabenie cien obilnín. Vysoké ceny obilnín zvýšili aj náklady na krmné zmesi.

Pre efektívny dopyt kukurice je nutné, aby sa farmári v súčasných podmienkach združovali do špecializovaných organizácií, nakoľko v nasledujúcom období by mala ich ekonomická sila rásť.

Distribúcia kukurice mimo územie Európskej únie predstavuje pre slovenského farmára najzložitejšiu cestu predaja, čo súvisí s vysokou konkurenciou.

Medzi najmenej efektívne a výnosné možnosti predaja kukurice patrí účasť na komoditnej burze či potravinovej pomoci, ktoré predstavujú najmenší zdroj príjmov.

Návrh na využitie výsledkov:

- pre slovenských farmárov by bolo výhodné úrodu kukurice spracovať a následne predat' ako krmnu zmes
- taktiež môžu použiť kukuricu ako krmivo pre hospodárske zvieratá, ktoré môžu následne predat' za výhodnejšie predajné ceny

- v súčasnosti nastáva rastúci trend vo využití kukurice ako alternatívneho zdroja, ktorý sa dostáva do popredia. Takto vyrobená a spracovaná kukurica môže tiež prispieť k zvýšeniu ziskov
- odbytové organizácie predstavujú väčšie možnosti realizácie predaja kukurice za účelom vyšších príjmov
- na Slovensku by sa mal podporiť export kukurice do tretích krajín, nakoľko kvalita našich produktov dokáže konkurovať celému svetu
- taktiež pestovanie a následné spracovanie kukurice na biopotraviny môže slovenským farmárom zaručiť zefektívnenie predaja
- ziskovosť nezávisí iba od objektívnych vonkajších faktorov, ale aj od sprehľadnenia vlastníckych a organizačných vzťahov vo väčších podnikoch

6 Použitá literatúra

Bielik, P. a kol.: Podnikovo-hospodárska teória agrokomplexu. 2 vydanie. Nitra: SPU, 2001. s 270. ISBN 80-7137-861-5

Boreková, B.: Vplyv vstupu Slovenska do EÚ na štruktúru a výkonnosť poľnohospodárstva. In: Medzinárodné vedecké dni 2006 „Konkurencieschopnosť v EÚ – výzva pre krajiny V4“. Nitra: SPU, 2006. s. 49-54. ISBN 80-8069-704-3

Božík, M.: Ekonomické dôsledky vstupu do EÚ na slovenské poľnohospodárstvo. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Agrárna politika v predvstupovom období Slovenska do EÚ“. Nitra: SPU, 2002. s. 5-15.

ISBN 80-988665-4-0

Červeň, B.: Konkurencieschopnosť vybraných agrárnych komodít s krajinami EÚ. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác I. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 45-49. ISBN 80-8069-027-8

Fáziková, M.: Faktory utvárania regionálnych agropotravinárskych trhov na Slovensku. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác II. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 466-472. ISBN 80-8069-028-1

Gozora, V.: Strategické prístupy agrárnych manažmentov v predvstupovom období do EÚ. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác II. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 75-79 ISBN 80-8069-028-1

Horská, E. – Škadrová, K. – Nagyová, E.: Vybrané problémy ochrany domáceho trhu a podpory predaja slovenských výrobkov. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. „Aktuálne problémy agrárneho trhu“. Nitra: SPU, 2000. s. 57-62 ISBN 80-7137-750-3

Hudák, J.: Aspekty úspešnosti poľnohospodárskych subjektov v procese globalizácie. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác I. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 126-131. ISBN 80-8069-027-8

Chrzanová, S.: Vplyv prírodno-živelných situácií na štrukturálne zmeny agroobchodu SR Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác IV.

zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 1269-1271. ISBN 80-8069-031-6

Ižáková, V. – Sirotský, L.: Analýza vývoja zahraničného agropotravinárskeho trhu SR v 1. polroku 1998 a návrhy na jeho ďalší rozvoj. VÚEPP: Bratislava: 1998. s.15. ISBN 80-8058-028-6

Ižáková, V.: Vývoj agrárneho trhu SR v podmienkach transformácie. In: Ekonomika poľnohospodárstva na prahu tretieho tisícročia. Zborník vedeckých prác. Nitra: SPU, 1999. s. 216-221. ISBN 80-7137-653-1

Kadlečíková, M.: Inštitucionálne a personálne predpoklady zahraničného obchodu agropotravinárskych komodít. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. „Aktuálne problémy agrárneho trhu“. Nitra: SPU, 2000. s. 203-206. ISBN 80-7137-750-3

Kováč, K. – Zubal, P. – Miština, T.: Adaptačný proces štruktúry rastlinnej produkcie v SR v kontexte očakávaných zmien SPP (CAP) EÚ. In: Zborník z vedeckej konferencie „Stav poľnohospodárstva v predvstupovom období do EÚ“, Nitra: SPU 2002. s.39-46. ISBN 80-968665-8-3

Kretter, A.: Problémy odbytu a nákupu pri komodite kukurica. In: Zborník z vedeckej konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s.97-102. ISBN 80-7137-530-6

Kretter, A.: Cenová konkurencieschopnosť vybraných poľnohospodárskych a potravinárskych komodít v období globalizácie. In: Medzinárodné vedecké dni 2006 „Konkurencieschopnosť v EÚ - výzva pre krajiny V4“, Nitra : SPU 2006. s. 593-598. ISBN 80-8069-704-3

Lupták, L.: Tendencia rozvoja výroby a predaja kukurice v Slovenskej republike. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác z konferencie „ Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s. 131-32. ISBN 80-7137-530-6

Malejčík, A.: Základy manažmentu. Nitra: SPU, 2007. s. 144. ISBN 978-80-8069-865-2

Malečik, A. : Distribučné systémy a logistika. 1.vydanie. Nitra: SPU, 2000. s.124. ISBN 80-7137-736-8

Malejčík, A.: Reštrukturalizácia agrárneho trhu na základe alokačných faktorov. In: Zborník vedeckých prác „Reštrukturalizácia agrárneho trhu v Slovenskej republike“. Nitra: SPU, 1997. s. 110-114. ISBN 80-7137-452-6

- Mižičková, Ľ.:** Aktuálne problémy malých a stredných podnikov súvisiace s presadením sa na agrárnom trhu. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Aktuálne problémy agrárneho trhu“, Nitra: SPU 2000. s.35-38. ISBN 80-7137-750-3
- Masár, I.:** Obilniny – situačná a výhľadová správa k 31.12.2005. 1.vydanie. Bratislava: MP a VÚEPaP 2006. s.37. ISBN 80-8058-415-X
- Masár, I.:** Obilniny – situačná a výhľadová správa k 30.6.2006. 1.vydanie. Bratislava: MP a VÚEPaP 2006. s.40. ISBN 80-8058-434-6
- Paška, Ľ.:** Manažment výroby. 3. nezmenené vydanie. Nitra: SPU, 2004. 182 s. ISBN 80-8069-374-9
- Podolák, A.:** Pozície agropotravinárskych komodít SR na spoločnom trhu EÚ. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Agrárna politika v predvstupovom období Slovenska do EÚ“. Nitra: SPU 2002. s. 34-36. ISBN 80-968665-4-0
- Podolák, A.:** Svetové tendencie výroby a agroobchodu v komodite kukurica. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác z konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s. 73-75 ISBN 80-7137-530-6
- Récky, R.:** Ekonomika výroby pšenice podľa vybraných oblastí SR. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác I. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 309-313. ISBN 80-8069-027-8
- Serenčేశ, P. :** Aktuálne problémy ekonomiky výroby a predaja kukurice. In: Zborník z vedeckej konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s.11-13. ISBN 80-7137-530-6
- Serenčేశ, R.:** Agrárny trh a zahraničný obchod agrokomodít. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Aktuálne problémy agrárneho trhu“. Nitra: SPU 2000. s. 145-149. ISBN 80-7137-750-3
- Sirotský, Ľ :** Obilniny – situačná a výhľadová správa k 31.12.2003, 1.vydanie. Bratislava: MP a VÚEPaP 2004. s.39. ISBN 80-8058-328-5
- Solíková, H.:** Organizácie trhu vybraných komodít v spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ a v agrárnej politike SR. VÚEPP: Výskumné práce 1999. Bratislava: 1999. s . 37-45. ISBN 80-8058-152-5
- Stehlo, P.- Gálik, J.:** Bilancia zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR a návrh opatrení na jej zlepšenie. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých

- prác IV. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002, „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 1372-1376. ISBN 80-8069-031-6
- Šajbidorová, M.:** Aktuálne problémy agrárneho trhu cestovín na Slovensku. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Aktuálne problémy agrárneho trhu“. Nitra: SPU 2000. s. 145-149. ISBN 80-7137-750-3
- Šimo, D.:** Aktuálne problémy agrárneho marketingu pri výrobe a predaji kukurice. In: Zborník z vedeckej konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s. 67-72. ISBN 80-7137-530-6
- Šimo, D.:** Marketingové prístupy smerov slovenskej agrárnej obchodnej politiky pred vstupom do EÚ. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác I. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002 „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 309-313. ISBN 80-8069-027-8
- Šimo, D.:** Aktuálne problémy agrárneho trhu Slovenskej republiky pred vstupom do EÚ. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Aktuálne problémy agrárneho trhu“, Nitra: SPU 2000. s. 11-17. ISBN 80-7137-750-3
- Šimo, D.:** Ceny pšenice a kukurice na zrno na Slovensku a vo vybraných krajinách. In: Zborník z vedeckej konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s. 125-130. ISBN 80-7137-530-6
- Vicen, M.:** Úroveň nákladov a cien kukurice na zrno v SR. In: Zborník z vedeckej konferencie „Manažment a marketing výroby, spracovania a predaja kukurice“, Nitra: SPU 1998. s. 83-89. ISBN 80-7137-530-6
- Vicen, M.:** Nová spoločná poľnohospodárska politika EÚ. In: Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Aktuálne problémy agrárneho trhu“, Nitra: SPU. s. 39-43. ISBN 80-7137-750-3
- Zentková, I.:** Transformácia poľnohospodárstva vo väzbe na rozvoj trhov s agrokómotivami na Slovensku. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác IV. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002, „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 1493-1496. ISBN 80-8069-031-6
- Zoborský, I. M.:** Agrárne služby ako špecifická súčasť poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu. Vydavateľské a edičné stredisko SPU v Nitre: Zborník vedeckých prác IV. zväzok. Medzinárodné vedecké dni 2002, „Ekonomika a manažment podnikov v procese globalizácie“. Nitra: SPU, 2002. s. 11497-1502. ISBN 80-8069-031-6
- Zoborský, I. M. :** Ekonomika poľnohospodárstva. 1. upravené vydanie. Nitra : SPU, 2006. s. 319. ISBN 80-8069-758-2

[http:// www.land.gov.sk/index.php?nav ID=89id196](http://www.land.gov.sk/index.php?nav ID=89id196)

http://www.land.gov.sk/apa/index.php?p=OM_nahrady_pv

<http://www.land.gov.sk/apa/pdfdownload.php?p=1068z2005>

http://www.land.gov.sk/apa/zip/leg_1784z2003.zip

[http:// www.vuepp.sk/komodity/r2007/II.polrok/obilie2.pdf](http://www.vuepp.sk/komodity/r2007/II.polrok/obilie2.pdf)

[http:// www.apa.sk/index.php?nav ID=54](http://www.apa.sk/index.php?nav ID=54)

7 Prílohy

- Príloha č. 1 Nákupné ceny kukurice kŕmnej
- Príloha č. 2 Zoznam intervenčných centier pre obilniny v Slovenskej republike
- Príloha č. 3 Ceny kukurice vo vybraných štátoch EÚ – 27
- Príloha č. 4 Kvalitatívne ukazovatele do intervenčného nákupu pre jednotlivé komodity
- Príloha č. 5 Porovnanie trhových cien obilnín s intervenčnými cenami EÚ
- Príloha č. 6 Ceny obilnín vo vybraných štátoch EÚ